

Vloga očeta v 21. stoletju

■ **Tanja Rozina**, mag. prof. predšolske vzgoje, je vzgojiteljica v Vrtcu Litija.

V okviru magistrskega dela sem raziskovala vlogo očeta. To je danes zanimiva in aktualna tema, o kateri pa se morda premalo piše. Odločila sem se, da jo predstavim.

Vloga očeta se spreminja

Vloga očeta se je od pradavnine do danes nenehno spreminjala. Poznamo matriarhat in patriarhat, danes pa gre za nek kompromis v avtoriteti med očetom in materjo ter tako prihaja do novih plati očetovstva. Po mnenju M. Tomori (1989) je vloga očeta danes posredna in tudi neposredna. Oče posredno vpliva na razvoj otrokove spolne vloge preko odnosa do partnerke, neposredno pa z vzgojnim ravnanjem in čustvenim odnosom do otroka. Oče naj bi sinu pomagal pri iskanju moške identitete, hčeri pa naj bi dal potrditev v razvoju ženskosti in jo pripravil na kasnejše odnose z moškim (n. d.: 95–96). To velja za zgledne očete. Vemo pa, da v družbi obstajajo tudi drugačni. T. Žakej (v Renner, 2008) meni, da je aktivno vključevanje očetov v nego, skrb in vzgojo otrok le ena izmed oblik očetovske vloge.

Današnja družba je staršem, predvsem materam, dala težko nalogo. Od njih se zahteva, da služijo denar, skrbijo za dom, moža in družino. Pri tem pa naj bodo še dobre oziroma kar odlične delavke, matere in žene. Ker vsega ne zmorejo, zapadajo v depresijo, partnerji pa se premalo vključujejo v gospodinjstvo, pa čeprav bi jih s tem razbremenili.

V preteklosti je mati skrbela za dom in družino, mož pa se je posvetil poklicu, v katerem je uspel in tako finančno preskrbel družino (Ule, 1993: 27). Danes večina ljudi dobiva minimalno plačo, s katero ena oseba ne more preživeti cele družine, zato je nujno, da tudi žena služi denar. Tako se posledično spreminja tudi vloga očeta – govorimo lahko o novem očetovstvu.

Novo očetovstvo

Novi oče naj bi bil tisti, ki se vedno bolj vključuje v družinsko življenje. Po drugi

strani pa naj bi bil to zgolj sodobni mit, saj naj bi večino dela še vedno opravila ženska (van Dongen idr., 1995 v Švab, 2001: 115). Sociologi menijo, da so očetje danes bolj vpleteni v družinsko življenje. Po njihovem mnenju gre za aktivno očetovanje (Renner idr., 2008: 35).

Problem sodobnega očetovanja je, da očetje nimajo zgledov, zato so začeli posnemati svoje žene. Tako so otroci namesto očeta in matere dobili dve materi (Juul, 2011: 9), posledično pa je prišlo do upada očetovske avtoritete. V preteklosti je bil oče glava družine, danes pa temu ni več tako. Z vključitvijo matere/žene v službo se je spremenila tudi očetova avtoriteta. Kot piše T. Renner (2008), naj bi prišlo do upada očetovske avtoritete, do tako imenovane erozije, ravno zaradi povečanja participacije žensk na delovnem mestu.

Lahko rečemo, da je do upada očetovske avtoritete prišlo zaradi več razlogov. Oče ima manjši vpliv v družini, postal je podoban svoji partnerki. Namesto da bi sam vzgajal, se pusti vzgajati. Delno je za to odgovorna tudi partnerka. Skupaj se v vlogi staršev ne znajdeta najbolje. Ne razlikujeta se od otrok, mislita, da so otroci čustveno in psihološko zreli, da so mladi odrasli, a temu ni tako. Svoj delež krivde nosi tudi družba, ki zaradi večje udeležbe žensk, povečanja širšega družbenega zaznavanja in spreminjene družinske vloge vpliva na upad starševske avtoritete.

Odsotni oče

V današnji družbi pa niso le očetje tisti, ki se bolj ali manj trudijo vključevati se v družino. Med nami so tudi tako imenovani odsotni očetje. To so tisti, ki so zapustili svojo družino, ločeni, ki ne želijo imeti stikov z otroki, so službeno veliko odsotni ali pa se

Foto: BS

zgolj nočejo vključevati v nego, vzgojo in skrb za svoje otroke. Med odsotne očete sodijo tako tisti, ki so fizično odsotni, kot tudi tisti, ki so samo čustveno odsotni. Kot piše Arènes (2003), pusti očetova odsotnost pri otroku posledice. Nekateri menijo, da fantje še bolj potrebujejo očeta kot dekleta. Potrebujemo ga za primerjavo, preko njega imajo dostop do svoje agresivnosti in postavljanja meja (n. d.: 23). Menim, da je za otroka bolje, če ob sebi nima očeta, kot pa da ima čustveno neuravnovešene, agresivnega očeta. Tak človek naredi sebi in bližnjim več škode kot koristi. V Sloveniji in drugod po svetu je preveč primerov agresivnih očetov, ki so močno škodovali svoji družini. Najhujši izmed njih so sodili svojim otrokom in ženam, na koncu še sebi. Očetovo vlogo pa lahko delno nadomesti drug moški (dedek, stric ali kakšen drug pomemben moški v družini).

Vsekakor pa ima odsotnost očeta svoje posledice. Otroci brez očetov se počutijo manjvredne. To je še posebej izrazito v okolju, kjer je očetovski lik zelo pomemben. Ti otroci ne doživijo varnosti in zaščite, ki sta potrebni za razvoj samozavesti. Pogostejše od svojih vrstnikov doživljajo občutek tesnobe in nemoči, do sebe ne čutijo spoštovanja,

imajo občutek, da so drugačni od drugih, zato se težje vključujejo med ljudi, poleg tega pa so še odvisni od svoje matere. Mati je tista, ki lahko nastalo škodo še poveča ali zmanjša s svojo osebnostjo, prejšnjim odnosom z očetom, čustvenimi odzivi, socialno prilagoditvijo na odsotnost in odnosom z otrokom. Na otroka podobno vplivajo tudi drugi družinski člani ali druge za otroka pomembne osebe (Tomori, 1989: 107–108).

Iz prakse

Pri delu v vrtcu opažam, da je danes veliko očetov, pri katerih se pojavlja novo očeto-vstvo. V vrtec vozijo otroke in jih pridejo iskat, se udeležujejo različnih delavnic, včasih (po mojem mnenju še vedno premalo) se udeležujejo sestankov in govorilnih ur. Žal v praksi ni veliko takšnih, ki bi se udeleževali formalnih srečanj staršev, se pa udeležujejo neformalnih oblik sodelovanja. Pogosto skupaj s svojimi partnerkami in otroki prihajajo na delavnice, srečanja, piknike, zaključke ...

Iz tega sklepam, da se vključujejo v družinsko življenje, vendar še vedno premalo. Svojo partnerko le podpirajo pri skrbi, negi in vzgoji otroka, niso pa polno vključeni.

Pri delu se srečujem tudi s takimi, ki se polno vključujejo v družinsko življenje (vzgojo in gospodinjstva opravila), vendar je takšnih zelo malo. Tudi odsotnih očetov v našem okolju ni prav veliko. Poznam le nekaj primerov fizično odsotnih.

Upam, da se bodo v prihodnje očetje opogumili in še bolj sodelovali tako v vrtcu kot v svojih družinah. V vrtcu lahko vzgojitelji veliko pripomoremo k njihovi vključenosti predvsem tako, da jih sami povabimo, pripravimo srečanja z njimi in otroki, poudarimo njihovo vlogo in pomen v otrokovem razvoju ...

Vedeti moramo, da je naš cilj otroku omogočiti normalne okoliščine, ki bodo pripomogle k njegovemu psihološkemu zorenju. Zavedati se moramo, kot pravi Giddens (2000), da je otroštvo tisto, ki nas pripravi na kasnejšo udeležbo v svetu odraslih (n. d.: 109). ◀

Literatura

- Arènes, Jacques (2003): *Je oče še del družine?* Ljubljana: Oka, otroška knjiga.
- Giddens, Anthony (2000): *Preobrazba intimnosti*. Ljubljana: Založba *cf.
- Juul, Jesper (2011): *Mož in oče*. Ljubljana: Inštitut za sodobno družino Manami.
- Renner, Tanja idr. (2008): *Novo očetovstvo v Sloveniji*. Ljubljana: Založba FDV.

- Švab, Alenka (2001): *Družina: od modernosti k postmodernosti*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Tomori, Martina (1989): *Klic po očetu*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Ule, Mirjana (1993): *Psihologija vsakdanjega življenja*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Očetova zapuščina:

»Pokazal mi je, da je življenje vznemirljiva pustolovščina in me izzval, da sem popolnoma izkoristil vse, kar mi ponudi.«

»Ujel me je v zanko učenja in me naučil, da živim odgovorno in iz življenja napravim kaj dobrega.«

»Ljudje so dobri, če jim daš priložnost za to.«

»Diskriminacija je napačna, ne glede na vzrok.«

»Razen v Božjih očeh, se ljudje ne rodijo enaki. Vsi smo odgovorni za tiste, ki si sami ne morejo pomagati.«

»Ljudje, ki mislijo, da vedo vse, so lahko nevarni.«

»Najpomembnejše je, da ljubiš.«

»Vsakdo ima očeta, toda očetje so različni.«

(Iz knjige: Buscaglia, Leo F. (2008):

Očka, moj oče. Ljubljana: Elite izobraževanje.)

» Področja vzgoje

Srčni utrip slikarjeve narave

France Pavlovec: Ob Savi, olje na platnu, 1943

■ **Milček Komelj**, dr. znanosti in pesnik, je do upokojitve leta 2011 predaval na Oddelku za umetnostno zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani. 10 let je bil predsednik Slovenske maticе. Je redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, redni član Evropske akademije znanosti in umetnosti v Salzburgu in častni občan Novega mesta. Njegova bibliografija obsega nad 1500 objav, od tega več kot 30 knjig in vrsto katalogov.

Slika Ob Savi je za umetnika značilna podoba naravnega prostranstva, ki jo je krajinar France Pavlovec (1897–1959) z vso sproščenostjo naslikal v okolici domačih Stožic, a jo poetično razprostrl v videne in zaslutene daljave.

Slikar je kot izrazit lirik slovensko pokrajino doživljal s srcem. V njej je odkrival življenjsko zavetje z malone pastoralnim odnosom do njene čistosti in lepote. Naj-

raje se je zazrl v žuborečo reko Savo, ki se v svoji sinjini in valovanju z belim prodom obdane struge z blagimi vijugami razliva v globino, kjer se za obronki gozdov v ozadju

svetli značilno nazobčana silhueta skorajda prosojnih Kamniških Alp. Celoten pogled je širokopotezno dahnil na platno s pljuski hlastne, lahkotno zvrtničene poteze, ki mu arabesko poživlja sijočo barvitost vodne gladine, poetično ubranost motiva pa je prešinil z naravno sijočo, a hkrati malone nadzemeljsko lučjo. A ta zasanjano lirična lepota ostaja povsem naravna, živa, hkrati sočna in eterična ter tudi v svoji organski